

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Likaledes utbjudes til salu et halst hemman, af samma natur, och kallat Gresta, beläget en half mil bort om Kongsbacka: om priset ytrar sig Länsmannen Hell, boende där i någden.

Den 9 April kommer på Auktions-kammaren härstädes at försäljas, Snauen Enigheten, 67 swärså läster stor, som föres af Skepparen M. M. Ahman, och här på strömmen är liggande, kunnandes hellså fartnyget och inventarium där tagas i ögnasigte.

Hos Herr Joh. Frid. Sponseger finnes ännu et parti fint och hwit hwetemjöl. Likaledes et parti Ängelsk sådes-hafre, samt alla sorter trågärdsfrön.

Hos Herr Carl Dibric Swensson finnas ätskelliga sorter nyligen hemkomne friska trågärds- frön, jämte swarta och hwita mulbärs träd, tillika med blomsterfrön.

Hos Herr Nittau finnas til köps nyligen infomne goda friska bergostron til 9 Daler samt trädet, och för hundradet 3 Daler.

En ny Chaise på remmar, samt en ny Sadel med Pistoler och flera tillhörigheter, är til salu hos Hofflagare-äldermannen Bolm.

En gråraggig Ängelsk hund, af den sorten som bära en mycket fin och Öconomisk ull, är förkommen, och ästundas åter af ägaren, som jag mundteligen namngifwer.

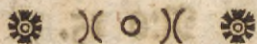

Götheborgska Magasinet.

Lördagen, den 11 April 1761.

Utdrag af et Tal, hållet i Bitterhets-
Klubben, af Herr Mag. Busz, den
28 Martii.

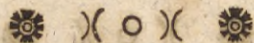
Författaren bewisar, at wetenskaper äro lika nödvändiga för et samhälle, som en god grundwal för bygnader, om de skola hafwa bestånd. Insigter och ljus är det, som skapar Fickelige män, och utom dem kan et land aldrig hinna til waragtig trefnad. Ju flere idige inbyggare man räknar, som med Fickelighet, det är med tillräckelig kundskap och sulkomlig wilja, arbeta til et rikes förkofring och sälhet, ju mäktigare bör det anses; och ju mera wetenskaper, witterhet och lärdom upmuntras, ju flere finnas jämwäl, som kunna föröka des styrka och wälgång. Uter i samma män, som desse månar aftaga, förswinner äfwen det ljus, som alltid lyckeligen utspredes öfwer nyttiga inråttningar; och ju mer man wandrar i ofunnighet, ju lättare tager man wilse om de wägar, som borde leda til en samlyllig

Skylig förmån och nytta. Men wetenskaper äro lika de plantor, som ej triffwas utan lugn, aldrig wåra utom en öm och tillräckelig fötsel. Af naturen är intet land otjenligt, at emottaga et wittert utfåde, utan allena det, som är obekymmersamt om lugn, upmuntran och belöning. Hos de Ägyptier samlades under frid och wettålfande Konungar ifrån alla kanter den wishet, den lärdom och smak för wetenskaper, som sedan utbredt sig öfwer Gråland och Italien, och gjort hela åldrar åfwen så lykkelige, som namnfunnige. Den konstige Labyrinthen, de store Pyramider, den kostbare i hällberget uthugne Josephs brun, och de prägtige obelisker, äro alle lysande underwerk, och talande wedermålen om folkets insigt i wetenskaper, och de Regerandes Statskonst, at uti fruktbara lårder genom arbete och slit afhålla menigheten ifrån lårja och upror. Den med otrolig kostnad upgrafne sjön Möris, som med sina updåmningar och konstiga wattuledningar tjenar, at jämka Nilströmens öfwerflöd, wisar tydeligen des inbyggares smak för nyttiga anlågningar, och deras eniga styrka, at werkställa gifna förslag och tagna beslut.

Men manne här felades upmuntran? Skriften säger os, at Moses waret upfödd i all de Ägyptiers wisdom, och at Joseph blifwet både belönt och hedrad för sin kundskap och wishet.

Ägyptens Prester ågde så djup insigt i naturens förborgade werkning, at de ofta därigenom miståntkes för troldom; namn som ofta i sebnare tider blifwet af en ofunnig menighet klistrade på owanliga

owanliga händelser, hwilka likwål aldrig waret annat, än naturens egna foster, som med konsten blifwet aflade.

Wetenskaper flyttade ändteligen ifrån Africa til Europa, och när de i Ägypten slutat det första tidshwarfvet, började de i Gråland et annat, som lyser med ännu större och utspriddare glans. Hele folkhopar strömde tillsammans ifrån alla orter, at hos dem tånda sina faklor; och det namnfunniga Athen war et boställe för all witterhet och lärdom. En Anaxagoras hedrades efter sin död med owanlig wördnad, och det hus, i hwilket Pythagoras hållet sina föreläsningar, blef til des heder förwandelat i et tempel.

Så högt anfågos wetenskaper denna tiden, och så hedrades deras idkare. Aristotelis skickelighet försåkrade Philippus om en wårdig eftertrådare, och Macedonten om en ståtelig Konung. Alexander tilstod jämwål, at den förmånen, som genom sin läromåstares skickelighet honom tilfallet, war större, än den han årst af sin fader; ty genom södelsen wore han wål årnad, at föra en spira, men genom Aristotelis förnuftiga åtgård, hade han blifwet skickelig, at föra hånne. En utlåtelse, som hedrar denne Prinsen mer, än des största eröfringar; ty at öfwerwinna andre, är gemenligen lättare, än at öfwerwinna sig sjelf; och de segrar, wi erhålle öfwer wår ofunnighet och wåra elacka bögerser, äro altid lönande. De wildaste människor kunna wål ofta segra öfwer andre, då de likwål blifwa et rof för egna otama begår. Detta sågo de lagstiftande

Gråker; därför ärades, belöntes och upmuntra-
des de lärde. De nytjade dessas insigt och kund-
skap; därför woro ock de mestas anslag försigtiga,
och deras upåg lyckliga.

Men denna gyldene tid förswan: en annan up-
kom. Efter den store Alexander, råkade Gräkeland
under deras wälde, som woro mer måne, at bestå
sin närwarande myndighet, än sine medborgares
sällhet och wälgång. Inbördes oenighet tog öf-
werhanden, och wetenskaper föllo i föragt. Ef-
ter hand astogo de, och flyttade ändteligen ifrån
så otaksama orter. Landet förföll i mörker, och
med det samma i wanmagt.

Et annat folkslag lemnade nu åt wetenskaper de
förmåner, som man hos Gråkerne någon tid sak-
nat. Måcener, Auguster, Trajaner, hellswe
kännare af lärdom, hedrade och belönte des idkare.
En wärdig eftersyn för alle regerande, som wilja
se sine undersåtare wälmående, och sina rikin i an-
seende.

Birgilius sjunger om en gyldene tid, och Hora-
tius förbinder med Hofleswernet en ojämförlig smak.
Terentius får för et af sina sammanskrifna lustspel
8000 sestercer, eller 1000 livres; och Birgilius
af en Octavia för några rader en summa af mer
än 10000 Riksdaler eller 32500 livres. Så ly-
fande war detta tidhwarf af de skickeligaste män,
och så rikelig belöning hade lärdom och witterhet
med sig. Alle arbetade, och deras arbeten woro
lyckliga under en lycklig regering. Ingen wetenskap
war, som ej hade sine älskare och idkare.

Men

Men under en för wetenskaper så lyckelig tid uti
Rom, utbredde okunnighet sit oinstränkta wälde öf-
wer Norden. När wåre Schytiske förfäder bles-
wo ledne wid at leswa, störtade de sig med en wet-
lös glädje utför de hifseligaste ättstupor, och när
deras fall olyckades, hindrades de snart at beklaga
sin dårskap, genom sine wänners obefrisweliga
hjelpsamhet. Deras Gudalåra bragte dem säle-
des, at med krossade hufwuden och sönderbrutna
ben flynda til Oden, då däremot deras sedolåra ej
nekade dem den Barbariska åran, at härja gran-
nens ofkyldiga kuster.

En sällare tid begynte wäl upklarna; men de
strålar, som Christendomen i förstone kastade på
Sverige, liknade en klar morgon, som snart öf-
werhöljes med de svartaste moln, hwilka Solens
ljus ej hinner genomtränga. De Påswiske mer
öme om sin myndighet, än de omwändas sansfyl-
diga nytta, funno för tjenligt, at hålla almånheten
i djupaste okunnighet. Rådde at deras konster
skulle upståckas, och at deras på andras fall eller kost-
nad upstaplade wälde skulle ramla öfwerända, af-
skuro de tilfallet, at tänka, och all frihet, at för-
nuftigt ytra sine tankar. Sjelswäldet bles wäl
hårigenom både wäldigt och opåtalt; hwarföre ock
alla wetenskaper förqwafdes, och all deras lärdom
förwandlades i gräl, som är en nödwändig påföljd, om
man blir twungen, at stöpa tankarne i wissa former.

Så ömkeligen stod det til, då en Luther wåga-
de, at bryta dumhetens almånna töfna, och så
handgripeligt war det mörker, som de Påswiskas

P 3

lärja

och sjelfswäld ädraget wære förfäder. Men lärdom och witterhet är lik en eld, som bryter ändteligen igenom, och lyser med fördublade flammor. Gustaf Adolph och Drottning Christina lemnade wetenskaper en fri lust igenom deras frifostighet, hwar igenom de sedan lyst öfwer Norden. Drenstjernor, Grotier, Salvier förwårswade Manhem ej mindre heder och förmån genom sin lärdom och wett, än Wranglar, Torstensöner och Königsmarker, som köpte den åt Swerge dyrare genom sine blodige lagrar.

En Puffendorf, en Stjernhielm, en Lindschöld, en Spegel, en Norrman synas wara af förhynen ämnade at börja det til wetenskapernas förmån, som sam ma förhyn förbehället åt en Tessin, en Höpken, en Rudensköld, en von Dalin, en Ihre, en Klingenskjerna, at i wår tid bringa til sulbordan och yttersta fulkomlighet. Wetenskaper nytja nu det säkraste hägn; och wår altranädigste Konung är deras högste styresman. Witterhet äger den fulkomligaste upmuntran; sedan wår stora Drottning, högsta kånnerinnan af deras wårde, stiftat en witterhets Academie. Åtskilliga stora snillen täfla med hwarannan om den heber, at frambara för det allmänna de lyckeligaste offer af sköna tankar, sinrika insfall och städade omdömen; och åtskilliga witterhets samhällen hafwa tid efter annan sammanträdt, at med samlade krafter wisa, hwad en naturlig qwickhet kan förmå, då den paras med flit. En Fylldighet, som är almån, då den bidrager til det allmännas gagn, och som kan verkställas med lycka och

och framgång under en lyckelig regering. Härmed slutade wår Taleman, sedan han med förenade suckar önskat hela det Kongliga Huset all wälgång, och wetenskaper lika beständigt hägn hos efterwerlden.

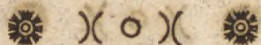
Talet beswarades af Vice-Rectorn, Herr Mag. Öhrwall, med denna lyckönskan:

Konst och wetenskaper ökes!
Lärjan wises ur wårt land!
Göda för en trefwen hand
Genom rätta medel sökes!
Wåra fjäll af kölden fryse,
Men wår eld i snillet lyse!

Witterlekter.

Naturen.

Naturen är en härskarinna
Utsöfwer alt, som skapat är,
Från den, som kroppen kaprat bår,
Til minsta kråk, som man kan finna.
Från millioner werldars klot,
Til sanden under våra fötter,
Från cederträd til liljerötter,
Från hagen til den minsta knot.

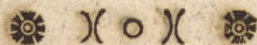
Gudinnan ut sin spira sträcker
 Långt öfver himmel, haf och jord:
 Med alraminsta almagts ord,
 Hon alt ur ewig dwala wäcker.
 Ut werlden ger hon ljus och dag,
 Ut djur och wårter lif och trefnad,
 Ut månsfjor sund och ljuslig lefnad,
 Hon stiftar kärleks öma lag.

Men ofta efter ljuswa blickar,
 I moln hon dölsjer sina blöf,
 Med tusen döddar hotar of,
 Ut hjertat uti ångest picar.
 In krossas städer, torn och hus,
 När luften fyls af brak och dunder,
 In blås wa jordens fasta grunder,
 In spruta bergen eld och grus.

Naturen ofta bistert rusar
 Ut Norra fjällens dystra wrår,
 Ut wågen ån mot skyen går,
 In åter ned i afgrund brusar.
 Wårt öga då med håpnad ser,
 Hur Skeppen uti farten mötas,
 Emot hwarandra sönderstötas,
 Och uti swalget wråkas ner.

Til Statens och til Kyrkans bästa,
 Til lärdom, smak och tidsfördrif,
 Naturen skapar stora lif,
 Som werldens undran på sig fästa.

Hon

Hon **Gustaf Wasa** ämnat har,
 Ut Påfwens stol i Sverge hwålfwa:
 Hon gör, at Dyfka magter stålfwa
 För **Gustaf Adolph**, Landets Far.

En **Baner**, **Torsten**son och flera
 Gudinnan styrkt i deras lopp,
 Ut bryta fram til årans topp,
 Ut strida och at triumphera.
 En **Orenstjerna** redes til,
 Ut kraftig sanning lägga neder
 För trenne kronors glans och heder;
 Och werlden gör, hwad Årel wil.

En **Ehrenstrahl** af wår Gudinna,
 Bliw ståld i mer ån hårlig dag:
 Han härmar så des penseldrag,
 Ut bågges hedersstrålar brinna.
 Dalin hon til et mönster gör,
 För dem, som dikta uti Norden:
 Hon honom ryktbar gör på jorden,
 Så länge, som man echo hör.

Hwad Nytt i Staden?

Korta Stads-nyheter.

Besande äro Lieutenanten, Herr Daniel Cedersfelt ifrån Pommern, och Handelsmannen i Udde-walla, Herr Elias Bergström.

Göteborgsffe Wexelcoursen.

Onsdagen, den 8 April.

London	-	-	74 $\frac{3}{4}$	-	-	Dal. R:mt.
Amsterdam	-	-	70 $\frac{1}{2}$	-	-	M:f R:mt.
Hamburg	-	-	75 $\frac{1}{4}$	-	-	M:f R:mt.

Ankomne äro Skepparne Sven P. Stolpe ifrån Lissabon med salt, och Håkan Dlofsson ifrån Crofswik med dito.

Utgångne äro Skepparne Anders Sjögård til Hamburg med sill, och Dlof Hök til Aberdeen med järn och bräder.

Helsingör. Den 30 Martii afgingo Skepparne Jacob Ohman, Anders Björnson, Jonas Landström, Magnus Thorsen och Alexander Berg, ämnade från Göteborg til Dansig och Stockholm; P. Hulsten ifrån Marstrand til Norköping, Anders Kiempe och Daniel Norman ifrån Göteborg och Uddewalla til Stockholm, Peter Backan ifrån Göteborg til Åhus, alle med sill; Jacob Samsen och Carl Baltzar Wendtland ifrån Cagliariar til Stockholm med salt. Den 31. Jan Tjäder ifrån St. Ubes til Åbo, Adam Deberding ifrån Cagliariar til Norköping, Hinric Rahm och Hinric Jofander ifrån Cagliariar til Stockholm, alle med salt. Den 2 April. Jöns Jönsson och Onne Arends ifrån Göteborg til Åhus och Dansig med sill, och Anders Dahlberg ifrån Göteborg til Flensborg med barlast.

Små

Små Kyrko-tidningar.

I Swenska Församlingen äro ifrån den 2 til den 9 dennes födde 1 Gosse- och 2 Flickobarn: Wigde Håradskriswären, Herr Abraham Barman och Jungfru Maria Weddefing. Saltmätaren Börje Gunnarsson och Pigan Elisabeth Persdotter, Hus-timmermannen Anders Ulgren och Pigan Brita Stina Nybeck, Tornwåktaren Anders Larsson och Pigan Anna Swensdotter: Döde Bagaren Prints af ålderdom, Sjömännen Jacob Sjöström och Christopher Windt af feber. Sillerwäskaren Goldbecks hustru af lungfot, och Borgaren Dlof Peterssons hustru af ålderdom.

I Kronhus-Församlingen födde 2 barn: Wigde Fortifications-timmermannen Dlof Spargren och Pigan Johanna Nilsson, Soldaten af Nerikes och Wärmelands Regemente, Gabriel Kalfhage och Enkan Kerstin Andersdotter: Döde Soldaterna af Nerikes och Wärmelands Regemente, Dlof Nosfelt, 55 år gammal, och Bengt Rörkberg 45 år gammal, båge af lungfot. Soldaten af Kongl. Hessensteinska Regementet, Peter Slusbeck, 30 år gammal, af hetsig feber, och 1 barn af bröstsjuka.

Min Herre,

Til en nyttig och behagelig uplaga af en Bok fodras, at den är, efter wissa utstakada reglor, cor-rigerad.

rigerad. Denna noghet försummas mer i Sverige, än annorstädes, där lärdom och smak wunnet burskap. Sanningen styrkes af alla de arbeten, som på eget förslag af wåre Boktryckare utgifwas: at denna gången ej klaga öfwer wårt usla papper, samt en oduglig swårta och wårdslös astrykning.

Ingen Författare stöte sig öfwer idet, som jag råfar til bewis anföra: jag skal ej söka efter en Bok helre än en annan. Träffar jag icke först en Resebeskrifning öfwer Saren, gjord af Herr Apelblad? Denna är ju et fulkomligt maculatur. Däreft hit tar jag på et Tal om Finska Climated, hållet af Herr Professor Gadd; hwilket jag nyligen låset med lika nöge och misnöge: det ena säger jag, Författaren til billig heder, det andra wåre Correctorer til liten eller ingen. Detta Tal består af 52 sidor, men hyser wist öfwer 300 tryckesel. In wid wåra Tryckerier följer man ingen Regel; utan sättas alt antingen på höft, eller efter manuscriptet, och corrigeras sedan utan reglor och smak: stora och små bokstäfwer sättas i början af ord, om de passa eller icke: commata och cola m. m. sättas, eller lemnas quar, utan minsta grund och ordning. En grundsats håller ej stånd i två rader; så at et Typographiskt öga ej kan utan harm och ledsnad se så många nyttiga böcker hos oss utkomma i bortslända uplagor. Säfängt ursäftar sig en Förläggare med Auctorens egna Skriffätt. Et snille, en Philosoph, en Naturforskare, o. s. w. tänker antingen med det sammanhang eller hetta på sit ämne, at han ej får gränsta småsaker. Som et mönster af
en

en wäl corrigerad Skrift hos oss, anser jag Herr Doctor Bergii Tal om Medicinens öden i Sverige. Men jag kommer åter til Professor Gadds, at göra wid des innehåll et par anmärkningar.

S. 6. där Finländska gränser omröras, bör den södra ej förgätas, och Finska wiken ej aldeles dragas til westra stranden af detta land.

Wid s. 11 kan tilläggas, at Ekenäs, som sådt Privilegier af Konung Gustaf år 1546, bör räknas til Finska städerna före 1600 talet; och at, ibland 8 städer i Österbotten, 4 taget sin början under Drottning Christina, nämligen Cajana, Brahestad, Jacobstad och Christinastad. Sawastehus bör antingen föras til Birger Jarls, eller Christinas tid, då selske staden anlades. Borgo lärer gå längre up, än til Carl den Niondes tid.

S. 44 står, at Finland altid kunde, genom härd och upodling, underhålla många millioner flera människor, än såsom nu; då det likwäl äger knapt en million.

S. 49 säges, at uti 2 socknar i Österbotten 32 Örlig-skepp lupet af stapeln år 1692. En sådan historisk upfinning äskar närmare bewis. Utminstone hafwa alla Engelska Skeppshwarfwen i Canalen ej kunnat ännu på et år göra något dylikt. I detta och mera torde förmodeligen ligga något tryck- eller Skriffel, som wäl kan rättas, utan at minsta wårdet af detta wakra Tal. Jag är altid min Herres hörsamste tjenare,

Stockholm, den 18 Martii 1761.

Critophilus.

Brud-

Bendkrift öfwer Lieutenanten Herr Jo-
han Gustaf Hård och Fröken Maria
Ulrica Adelsheim.

Nej, fast millioner bar
Jag fick lifwets någon smaka;
Ginge jag dock glad tillbaka
Til det intet, som jag war.
Här är oro, här är smärta,
Etter under Fönsta ros,
Swuren wänstkap, men därhos
Östa köld i blod och hjerta.

Doch, stor sak, här är ock ro
Midt i våra tiders willa.
Handlar stundom lyckan illa;
Sins dock i en ägta tro,
Mellan twänne kära wänner,
Frögd och glada tidsfördrif,
Utom hwilka mänskians lif
Ingen jordisk sälhet känner.

lyklig den sit hjerta får
Dela med en bygdig mafa!
Flera någon får han smaka,
In min frihet nu förstår.
Kära bojer, er jag prisar!
Uti eder dolda magt
Iär Förshuen mera lagt,
In han fria hjertan wisar.

Läcke

Läcke Twå, som nu i dag
Under nögda bojer träden!
Er til åra dessa qwäden
Söka up Ert glada lag,
Edra dygders glans och heder
Iofwa himlens säkra skygd,
Och uplysa så vår bygd,
At wi aldrig glömmne Eder.

lycka til, I wårde Twå!
Eder rena affigt krönes,
Och Er kärlek så belönes,
At han ej kan mera få!
Edre dagar ljusligt flyte!
Edra någon wåre til,
Och när himlen äntlig wil,
Han Ert wäl i ewigt byte!

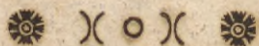
O . .

EPIGR. L.

EX SENTENTIA CALVINI.

Gratia mira Dei! vocat Album, præterit Atrum.
Nec minus hic, credo, nec magis ille meret.
Neuter enim paret Rationi. Gratia abundat,
Quæ vocat: at socium præterit; ater erat.

EPIGR.

EPIGR. LI.

EX SENTENTIA LUTHERI.

Summus abundat amor, fane; sed præterit
illum,

Allicit hunc: eccur? caussane iusta subest?
Est, ita me Christus: svadet Sapientia, svadet;
Et recte Sapiens eligit, errat homo.

Kundgörelser.

Collecten, som infaller näste Bönedag, tilkommer Herrar Collegerne här wid Scholan; rcommenderad flera gånger.

De som hafwa några panter vinstöste uti afledne Capitaine Disterlows sterbhus, anmodas, at innau slutet af April Månad dem inlösa hos Herr Nicolas Matsen; i widrig handelse blifwa Panterne efter lag medfärne.

Hos Handelsmannen Bryngel Sandahl wid gamle port, är obeskrifligen godt Ängelskt smör uti sferdingar til salu.

Den 14 dennes kommer hos Herr Jonson på Drotningegatan en hop framvaror och Husgerädsaker genom offentlig Auktion at försäljas. Wid samma tilfälle förhyras et litet parti Ängelskt sötmjölks ost.

Hos Herr Anders Barthengren finnas friska citroner och pomeranser til köps.

Den som har et smedje- och skruffträd at sälja, gifwe det tilkänna, vår Magasinet tryckes.

1761

Götheborgska Magasinet.

Lördagen, den 18 April 1761.

Små Anmärkningar wid den gamla Svenska Historien*.

Sedan jag i förledet är sedt Oden på närmare håll, och förmodeligen med goda Skäl wisat, at han ej kommet hit förän i 4 hundratalet: wil jag i år fortsfara med nya Skäl, på det man ej må klaga öfwer brist af bewis.

Sayo Grammaticus införer uti sin Historia et par Hedniska berättelser om Oden, som han säkerligen funnet uti gamla handskrifter: bland annat säger han, at de Constantinopolitanska gudarne, swartssuke öfwer Oden, och öme om sin egen gudsdyrkan, drefwo honom i landsflygtighet. Uti Historien finner jag icke, at gudarne i Constantinopel waret nog mäktige til sådane sterwerk innom år 330, då staden blef å nyo ej mindre widlyftigt än prägtigt upbygd, och med en ganska stor myckenhet
D invånare

* Detta är en fortsättning af Hedströmska Tidningsgen: (Se förra årgången.)